

5th INTERNATIONAL COLLOQUIUM OF GENEALOGY, HERALDRY, AND VEXILLOLOGY (ICGHV5)

22–23 May 2026, Vilnius, Lithuania, www.icghv.com

Theme: “The State and Noble Families:
Political, Social, and Cultural Heritage”

Mentions of Lithuania from Attila to St Bruno

Dr Vytas Jankauskas (Lithuania)

The lecture will be delivered in English.

Summary

In both Lithuanian and international historiography, the first mention of Lithuania is traditionally associated with Saint Bruno of Querfurt, who was martyred on the Lithuanian–Ruthenian frontier in 1009. This reference is widely regarded as the earliest reliable documentary evidence of Lithuania and has received extensive scholarly attention, particularly in connection with the commemoration of the millennium of Lithuania’s name. The corpus of sources related to Saint Bruno’s mission is of exceptional importance, as it provides valuable insights into the functioning of early Lithuania, its internal relations, and aspects of its social structure.

Nevertheless, other references to Lithuania have also been proposed. The earliest of these may be associated with the year 451, although this identification remains highly problematic. The sources in question, which allegedly refer to Lithuania, date from a much later period. According to these accounts, Attila the Hun, prior to his invasion of Italy, dispatched scouts to the four corners of the world, with Lithuania representing the northern direction. Such narratives raise considerable doubts, since no contemporary sources mention these events. Consequently, the alleged reference to Lithuania in 451 rests entirely upon later historiographical traditions.

At the same time, archaeological evidence suggests that contacts between the Huns and the inhabitants of present-day Lithuania may indeed have existed. Triangular arrowheads dating to the fifth century have been discovered in Lithuania and are frequently associated by archaeologists with the Huns, although alternative interpretations have also been proposed. Thus, while the archaeological record may support the existence of such contacts, it does not necessarily confirm the historical account preserved in later written sources.

This raises the broader question of whether these sources are sufficiently reliable to serve as a basis for historical reconstruction. The relevant evidence belongs to an entire group of sources, most notably Hungarian and Venetian chronicles. The remarkable similarity of the information contained within them clearly indicates textual interdependence. Although the Hungarian material is chronologically earlier, it is not original. The Hungarian chronicler Simon of Kéza explicitly states that he relied upon Venetian chronicles. The same traditions may also have informed the earlier Hungarian–Polish Chronicle. It therefore appears likely that the narrative ultimately originated in Venice. However, the circumstances under which this tradition emerged there remain unclear, and current scholarship has yet to provide a definitive explanation.

CV

Vytautas Jankauskas holds a PhD in History (awarded in 2011). His research focuses on the early social structures of Lithuania. He is currently studying theology at the Faculty of Catholic Theology of Vytautas Magnus University.

Lietuvos paminėjimai nuo Atilos laikų iki šv. Brunono

Dr. Vytas Jankauskas (Lietuva).
Paskaita bus skaitoma anglų kalba.

Santrauka

Lietuvos ir tarptautinėje historiografijoje pirmasis Lietuvos paminėjimas tradiciškai siejamas su šventuoju Brunonu Kverfurtiečiu, kuris 1009 m. žuvo Lietuvos ir Rusios pasienyje. Šis paminėjimas plačiai laikomas ankstyviausiu patikimu dokumentiniu Lietuvos egzistavimo liudijimu ir yra sulaukęs išskirtinio mokslininkų dėmesio, ypač minint Lietuvos vardo tūkstantmetį. Su šventojo Brunono misija susijusių šaltinių visuma yra ypač reikšminga, nes suteikia vertingų įžvalgų apie ankstyvosios Lietuvos funkcionavimą, jos vidinius santykius bei kai kuriuos socialinės struktūros aspektus.

Vis dėlto yra siūlomi ir kiti galimi Lietuvos paminėjimai. Ankstyviausias iš jų gali būti siejamas su 451 metais, tačiau toks tapatinimas išlieka itin problemiškas. Šaltiniai, kuriuose tariamai minima Lietuva, yra gerokai vėlesni. Juose pasakojama, kad Atila Hunas, prieš įsiverždamas į Italiją, išsiuntė žvalgus į keturias pasaulio kryptis, o Lietuva esą žymėjo šiaurinę kryptį. Tokie pasakojimai kelia rimtų abejonių, nes šių įvykių nemini nė vienas amžininkų šaltinis. Todėl tariamas Lietuvos paminėjimas 451 m. remiasi vien vėlesnėmis historiografinėmis tradicijomis. Kita vertus, archeologiniai duomenys leidžia manyti, kad kontaktai tarp hunų ir dabartinės Lietuvos teritorijos gyventojų iš tiesų galėjo egzistuoti. Lietuvoje aptikta V a. datuojamų trikampių strėlių antgalių, kuriuos archeologai dažnai sieja su hunais, nors pateikiamos ir alternatyvios interpretacijos. Taigi archeologiniai duomenys gali patvirtinti tokių kontaktų egzistavimą, tačiau savaime neįrodo vėlesniuose rašytiniuose šaltiniuose išlikusio pasakojimo patikimumo.

Tai kelia platesnį klausimą, ar šie šaltiniai yra pakankamai patikimi, kad galėtų būti naudojami istorinei rekonstrukcijai. Aptariami duomenys priklauso ištiesai šaltinių grupei, pirmiausia vengrų ir Venecijos kronikoms. Jose pateikiamos informacijos panašumas aiškiai rodo tekstinę priklausomybę. Nors vengrų medžiaga yra ankstesnė chronologiškai, ji nėra originali. Vengrų metraštininkas Simonas Kézietis (Simon of Kéza) aiškiai nurodo rėmėsis Venecijos kronikomis. Tomis pačiomis tradicijomis galėjo remtis ir ankstesnioji Vengrų–Lenkų kronika. Todėl tikėtina, kad pats pasakojimas kilo Venecijoje. Tačiau aplinkybės, kuriomis ši tradicija ten susiformavo, išlieka neaiškios, o dabartiniai tyrimai kol kas nepateikia galutinio atsakymo.

CV

Vytas Jankauskas – istorijos mokslų daktaras (nuo 2011). Tyrinėja Lietuvos ankstyvąsias visuomenės struktūras. Šiuo metu studijuoja teologiją Vytauto Didžiojo universiteto Katalikų teologijos fakultete